

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКА ДЕРЖАВНА АГРАРНА АКАДЕМІЯ**

Кафедра публічного управління та адміністрування

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи медіаграмотності

(міжфакультетська вибіркова навчальна дисципліна)

Розробник: **Сердюк Ольга**, професор кафедри публічного управління та адміністрування, кандидат економічних наук, доцент

Полтава
2021/2022

Назва навчальної дисципліни	Основи медіаграмотності
Назва структурного підрозділу	Кафедра публічного управління та адміністрування навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій
Контактні дані розробників, які залучені до викладання	<i>Викладач:</i> к. е. н., доцент Сердюк Ольга Іванівна <i>Контакти:</i> ауд 494 (навчальний корпус № 4) <i>e-mail:</i> olga.serdiuk@pdaa.edu.ua
Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський) рівень, другий (магістерський) рівень для галузі знань 21 Ветеринарна медицина
Спеціальність	Всі спеціальності
Попередні умови для вивчення навчальної дисципліни	Базові знання з інформатики, української мови

Заплановані результати навчання

Мета навчальної дисципліни: підготовка особистості до безпечної та ефективної взаємодії із системою мас-медіа, свідомого медіаспоживання, сприйняття медіапродуктів згідно критичного мислення.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- зрозуміти принципи роботи медіа, навчитися аналізувати свій медіапростір і свідомо підходити до питань медіаспоживання;
- зрозуміти механізми впливу медіа і перейти до селективного (вибіркового) сприйняття інформації;
- навчитися виявляти пропаганду, фейки та маніпуляції в медіа, щоб не підпасти під їх вплив;
- розвинути навички критичного мислення та аналізу інформації, що надходить з різних медіа;
- дізнатися про механізми сучасних маніпулятивних технологій в медіа, навчитися розпізнавати різного роду маніпуляції.

Компетентності:

загальні:

- здатність бути критичним і самокритичним;
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Програмні результати навчання:

Уміти здійснювати пошук та обробку медіа-інформації, робити висновки і формулювати рекомендації в особистих, соціальних, професійних або суспільних цілях.

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Інформація та мас-медіа.

Тема 2. Різновиди медіа.

Тема 3. Загальні тенденції в сфері нових медіа.

Тема 4. Усвідомлене медіаспоживання. Процес відбору новин.

Тема 5. Маніпуляції в медіа. Пропаганда.

Тема 6. Фейк як один з механізмів інформаційної маніпуляції.

Тема 7. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа.

Трудовість:

Загальна кількість годин – 120.

Кількість кредитів – 4.

Форма семестрового контролю – залік.

Додаткові матеріали для представлення навчальної дисципліни:

Робоча навчальна програма, презентація.

Структура початкової дисципліни

Вид навчальної роботи	Назва теми / навчальні питання / завдання	Бали	
		денна форма	заочна форма
Тема 1. Інформація та мас-медіа			
Лекція 1	Людина в інформаційному просторі. Медіаграмотність та медіаосвіта. Класифікація та функції сучасних медіа. Регулювання медійної сфери: система органів влади та їхні повноваження		
Прак. зан. 1	Питання для обміркування та дослідження. Опрацювання схеми функцій мас-медіа в суспільстві. Визначення головного меседжу та цінностей, що пропагує запропонований медіотекст	7	-
Сам. роб. 1	Підготовка свого медіашоденнику за тиждень	3	6
Тема 2. Різновиди медіа			
Лекція 2	Телебачення. Кінематограф. Преса. Журнали. Радіо. Відеоігри		
Прак. зан. 2	Здійснення аналізу художнього фільму, обраного за власним уподобанням, за одною з двох запропонованих методик	7	-
Сам. роб. 2	Перегляд художнього фільму, для подальшого його аналізу на практичному занятті	3	6
Тема 3. Загальні тенденції в сфері нових медіа			
Лекція 3	Сфера нових медіа. Нові технології виробництва та постачання новин. Блоги як інструменти персональної журналістики. Карта соціальних медіа України. Регулювання соцмереж		
Прак. зан. 3	Виконання вправ: «Соціальні мережі і я», «Перевірка конфіденційності», «Перевірка профілю: людина чи бот», «Поширювати чи не поширювати», «Як це зробити»	7	-
Сам. роб. 3	Опрацювання запропонованих відео-матеріалів, що сприяють засвоєнню теми. Підготовка до виконання контрольного тесту 1	3	6
Тест 1	Тестові завдання з тем 1-3	10	14
Тема 4. Усвідомлене медіаспоживання. Процес відбору новин			
Лекція 4	Усвідомлене медіаспоживання. Цензура, самоцензура, джінса. Процес відбору новин		
Прак. зан. 4	Аналіз медіапродукту (статті, відео тощо) на його відповідність журналістським стандартам якості матеріалу. Проходження тесту «Чи є в тексті баланс думок?»	7	-
Сам. роб. 4	Проходження тестів «Чи знайдете ви порушення стандартів у ЗМІ?», «Чи впізнаєте ви «коронавірусну» джінсу», «Знайдіть «джінсу» з-поміж новин»	3	6
Тема 5. Маніпуляції в медіа. Пропаганда			
Лекція 5	Маніпуляції в медіа. Види маніпуляцій. Пропаганда		
Прак. зан. 5	Розпізнавання маніпулятивних заголовків та інших видів маніпуляцій в мас-медіа, аргументація виявлених порушень	7	-
Сам. роб. 5	Опрацювання запропонованих відео-матеріалів, що сприяють засвоєнню теми. Підготовка до виконання контрольного тесту 2	3	6
Тест 2.	Тестові завдання з тем 4-5	10	14
Тема 6. Фейк як один з механізмів інформаційної маніпуляції			
Лекція 6	Фейк, fake news та дезінформація. Як розпізнати фейки. Протидія фейковим новинам		

Прак. зан. 6	Ідентифікація фейкових новин. Проходження тестів «Фейкотест: знайди правду серед брехні», «Чи вмієте ви визначити фейкові фото»	7	16
Сам. роб. 6	Опрацювання запропонованих відео-матеріалів, що сприяють засвоєнню теми	3	6
	Тема 7. Критичне сприйняття та протидія маніпуляціям мас-медіа		
Лекція 7	Затребуваність та сутність критичного мислення. Фактчекінгове розслідування матеріалів ЗМІ. Робота з джерелами даних		
Прак. зан. 7	Здійснення критичної оцінки новини/повідомлення, обраної за власним уподобанням, за одною з двох запропонованих методик	7	-
Сам. роб. 7	Опрацювання запропонованих відео-матеріалів. Підготовка до виконання контрольного тесту 3	3	6
Тест 3	Тестові завдання з тем 6-7	10	14
Контрольна робота	Включає сім питань теоретичного спрямування (по одному з кожної теми), на які необхідно дати реферативні відповіді	-	42
	Всього	100	100

Політика оцінювання

Академічна доброчесність. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватись Кодексу академічної доброчесності Полтавської державної аграрної академії та Кодексу про етику викладача та здобувача вищої освіти Полтавської державної аграрної академії. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації.

Оцінювання результатів навчання

Методи навчання:

словесні методи: лекція, розповідь-пояснення, бесіда;

наочні методи: ілюстрування (у сполученні з дистанційними, зокрема, веб-орієнтованими, технологіями);

практичні методи: практичні роботи; робота з навчально-методичною літературою: конспектування, тезування.

Критерієм успішного навчання є досягнення здобувачем вищої освіти мінімального порогового рівня оцінок за запланованим результатом навчання (60 балів).

Шкала та критерії оцінювання за формами оцінювання (денна форма)

Рівень досягнення результатів навчання	Опис критерію	Оцінка в балах за формами оцінювання		
		виконання завдань на практичних заняттях	розв'язування тестів	виконання завдань самостійної роботи в розрізі тем
Високий	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію (90-100 % правильно виконаних тестових завдань)	7	9-10	3

Середній	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)	6	7-8	2,5
Достатній	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)	4-5	6-7	2
Низький	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)	0-3	0-5	0-1,5

Шкала та критерії оцінювання за формами оцінювання (заочна форма)

Рівень досягнення результатів навчання	Опис критерію	Оцінка в балах за формами оцінювання		
		виконання завдань на практичних заняттях	виконання завдань самостійної роботи	
			розв'язування тестів	виконання контрольної роботи
Високий	Знання здобувача вищої освіти є глибокими, міцними, системними, що дозволяє демонструвати результати навчання для виконання творчих завдань; навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особисту позицію (90-100 % правильно виконаних тестових завдань)	15-16	13-14	38-42
Середній	Здобувач вищої освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, що дозволяє демонструвати результати навчання в стандартних ситуаціях; володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням тощо), вміє робити висновки, виправляти допущені помилки. Проте бракує власних суджень (74-89 % правильно виконаних тестових завдань)	12-14	11-12	32-37
Достатній	Здобувач вищої освіти засвоїв основний навчальний матеріал, що дозволяє демонструвати результати навчання за зразком; володіє елементарними вміннями навчальної діяльності (60-73 % правильно виконаних тестових завдань)	9-11	8-10	27-31
Низький	Здобувач вищої освіти має початкові уявлення про предмет вивчення, що забезпечує лише фрагментарне досягнення результатів навчання (0-59 % правильно виконаних тестових завдань)	0-8	0-7	0-26

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно
1 – 34	F	

Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Медіаосвіта та медіаграмотність: підруч. / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр вільної преси, 2012. 352 с.

Медіаосвіта та медіаграмотність : короткий огляд / В. Ф. Іванов та ін. 2-ге вид., стер. К.: АУП, ЦВП, 2012. 58 с. URL: <http://www.aup.com.ua/upload/ogliad.pdf> (дата звернення: 19.02.2020).

2. Медіаосвіта та медіаграмотність: підруч. для студ. пед. колед. / ред.-упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; за науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с. URL: <http://www.aup.com.ua/uploads/mo3.pdf> (дата звернення: 19.02.2020).

3. Медіаосвіта. Основи медіаграмотності: навч.-метод. посіб. для курсу «Основи медіаграмотності» / укл. С. О. Троян, Ткачук А. В. Умань : ПП Жовтий О. О., 2014. 128 с.

4. Практична медіаосвіта: авторські уроки. Збірка / Ред. упор. В. Ф. Іванов, О. В. Волошенюк; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Академія української преси, Центр вільної преси, 2013. 447 с.

5. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 23.12.1993 № 3792-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3792-12> (дата звернення: 19.02.2020).

6. Про доступ до публічної інформації : Закон України від 13.01.2011 № 2939-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 19.02.2020).

7. Про друковані засоби масової інформації (преси) в Україні : Закон України від 16.11.1992 № 2782-XII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2782-12> (дата звернення: 19.02.2020).

8. Про захист суспільної моралі : Закон України від 20.11.2003 № 1296-IV. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1296-15> (дата звернення: 19.02.2020).

9. Про інформаційні агентства : Закон України від 28.02.1995 № 74/95-ВР. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/74/95-вр> (дата звернення: 19.02.2020).

10. Про інформацію» : Закон України від 02.10.1992 № 2657-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 19.02.2020).

11. Про кінематографію : Закон України від 13.01.1998 № 9/98-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/9/98-вр> (дата звернення: 19.02.2020).

12. Про Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення : Закон України від 23.09.1997 № 538/97-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/538/97-вр> (дата звернення: 19.02.2020).

13. Про рекламу : Закон України від 03.07.1996 № 270/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр> (дата звернення: 19.02.2020).

14. Про телебачення і радіомовлення» : Закон України від 21.12.1993 № 3759-XII. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 19.02.2020).

15. Сінді Шейбе, Фейз Рогоу. Медіаграмотність. Критичне мислення у мультимедійному світі; пер. з англ. С. Дьома ; за заг. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ : Академія Української Преси : Центр Вільної Преси, 2017. 319 с.

Допоміжні

1. Гороховський, О. М. Фактчек як тренд розслідувань: можливості та перспективи: практ. посіб. Дніпро : Ліра, 2017. 133 с.
2. Збірник статей Шостої міжнародної науково-методичної конференції «Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи». Київ : Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2018. 244 с.
3. Кара-Мурза С. В. Манипуляция сознанием. М. : Эксмо; Алгоритм, 2007. 857 с.
4. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід : навч. посіб. / О. Т. Баришполець та ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К. : Міленіум, 2009. 440 с.
5. Медіакультура особистості: соціально-психологічний підхід: навч. посіб. / О. Т. Баришполець ін.; за ред. Л. А. Найдьонової, О. Т. Баришпольця. К.: Міленіум, 2009. 440 с. URL: <https://drive.google.com/file/d/0B0VbC0WIJ54oZWVWb2ZZakg2MDA/view?pref=2&pli=1> (дата звернення: 19.02.2020).
6. Посібник з верифікації. URL: визначний гід з верифікації цифрового контенту для висвітлення надзвичайних подій. URL: http://verificationhandbook.com/book_ua (дата звернення: 19.02.2020). <http://www.slideshare.net/usnires/ss-47525342> (дата звернення: 19.02.2020).
7. Потятиник Б. В. Медіа: ключі до розуміння. Львів : ПАІС, 2004. 312 с.
8. Стратегії дослідження екранних медіа / НАН України ; ІМФЕ ім. М. Т. Рильського. К., 2013. 356 с. (Наукові студії ІМФЕ ; вип.7). URL: http://mau-nau.org.ua/etnolog/books/ns/ns_2013.pdf (дата звернення: 19.02.2020).
9. Сучасні медіасистеми: три моделі відносин ЗМІ та політики / Галлін та ін. ; пер. з англ. О. Насика. К.: Наука, 2008. 320 с. URL: <https://mediasystemy.wordpress.com> (дата звернення: 19.02.2020).
10. Український медіаландшафт – 2015 : аналітичний звіт / за ред. В. Ф. Іванова. К.: ФКА, АУП, 2015. URL: http://www.aup.com.ua/upd/kas_43639-1522-13-30.pdf (дата звернення: 19.02.2020).

Інформаційні ресурси

1. Академія української преси. URL: <http://www.aup.com.ua> (дата звернення: 19.02.2020).
2. Детектор медіа. URL: <http://detector.media> (дата звернення: 19.02.2020).
3. Інститут масової інформації. URL: <http://imi.org.ua> (дата звернення: 19.02.2020).
4. Медіакритика. URL: <http://www.mediakrytyka.info> (дата звернення: 19.02.2020).
5. Медіапсихологія і медіа освіта. URL: <http://www.mediaosvita.org.ua> (дата звернення: 19.02.2020).
6. Телекритика. URL: <http://www.telekritika.ua/> (дата звернення: 19.02.2020).
7. MediaLiteracy. URL: <http://www.medialiteracy.org.ua> (дата звернення: 19.02.2020).
8. MediaSapiens. URL: <http://osvita.mediasapiens.ua> (дата звернення: 19.02.2020).
9. FAKE OFF. URL: <http://fakeoff.org/uk> (дата звернення: 19.02.2020).
10. Stopfake.org. URL: <http://www.stopfake.org> (дата звернення: 19.02.2020).
11. Медіа. Твій надійний інтелект. URL: <http://media-iq.tilda.ws/> (дата звернення: 19.02.2020).
12. VERIFIED: онлайн-курс з медіаграмотності. URL: <https://verified.ed-era.com/ua#rec151962418> (дата звернення: 19.02.2020).
13. Медіаграмотність: практичні навички. *Prometheus* URL: https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:CZ+MEDIA102+2018_T3/info (дата звернення: 19.02.2020).
14. Фактчек: довіряй-перевіряй. Ed-era URL: <https://courses.ed-era.com/courses/course-v1:VOXU-EdEra+FactCheck101+2018/about> (дата звернення: 19.02.2020).